

Kalibrering af nabostøj: Kunsten at finde en fælles standard

Tema 1: Antropologien i samfundet

Denne artikel baserer sig på antropologisk interventionsforskning blandt beboere i en etagebygning med nabostøjsproblemer. Den illustrerer, hvordan udbredelsen af nabostøjsproblemer i Danmark knytter sig til hjemmets særlige betydning som et sted for dyrkelsen af egne, private, "indre" værdier og som et værn mod offentlighedens "ydre." Dette "indre" fungerer ofte som beboeres standard for, hvordan deres naboers lydskabende adfærd bør justeres. I en sådan "kalibrering" udvikler nabostøj sig ofte til nabokonflikt. I vores intervention undersøger vi mu-

lige tilgange til at håndtere sådanne konflikter ved at give beboerne byggeteknisk viden om lydisoleringen i deres ejendom samt at facilitere, at de sammen lytter til lyde fra naboelighederne. I forflytningen af nabostøj fra problematisk, udefrakommende adfærd til et bygningsmaterielt forhold viser vi, at mens visse beboere fortsætter deres kalibrering i henhold til egne, indre standarder, åbner andre beboere op for at "re-kalibrere" deres håndtering af nabostøj i henhold til bygningens lydisolerede kvaliteter som en fælles, ydre standard.

En eftermiddag er ni personer samlet på en altan i København. Altanen tilhører Gerda, som sidder sammen med fem naboer fra opgangen, to antropologer og en akustiker. De er samlet på vores, antropologernes, initiativ. Anledningen er en workshop om nabostøj, der er en del af et antropologisk forsknings- og interventionsprojekt, som har til formål at udvikle råd til forebyggelse og forbedring af problemer med nabostøj i lejligheder. Gerda er bestyrelsesformand i andelsboligforeningen, og hun besvarede på foreningens vegne invitationen til at deltage i workshoppen ved at understrege, at de i opgangen oplever "store støjsproblemer" med "nabouvenskab" til følge.

Beboerne i Gerdas opgang er langt fra alene om at opleve gener i forbindelse med naboers lyde. 70 procent af konflikter mellem naboer i etagebyggeri bunder i støj (A&B Analyse, 2016), mens 35 procent af alle danskere, der bor i etagebyggeri, fortæller, at de er generet af nabostøj (Udesen o.a., 2019). WHO (2018) har desuden fremhævet støj som det næststørste europæiske forureningsproblem efter partikelforurening, og man har stadig stigende evidens for især trafikstøjens mange negative helbredseffekter.

➤➤ **Konstitueringen af grænser imellem hjemmets indre og omgivelsernes ydre hænger tæt sammen med selve hjemmets kvalitet som et sted for privat væren og med personlig identitet. Det er disse kvaliteter, som Jens og andre, der føler sig generet af nabostøj, kan opleve udfordret.**

ADAM VENG

videnskabelig assistent,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
adamveng@protonmail.com

SANDRA LORI PETERSEN

post doc,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
sandralpetersen@gmail.com

THEA-MARIA SØRENSEN

videnskabelig assistent,
Institut for Antropologi,
Københavns Universitet,
tms@rambøll.dk

På altanen er stemningen god, og beboerne taler om den lytteworkshop, vi netop har udført med dem. Tre af beboerne var i Gerdas lejlighed, mens de øvrige tre gik ovenpå i overboen Pernilles hjem. Deroppe blendede de is i køkkenet, støvsugede og spillede musik i stuen, eksperimenterede med vibrerende telefoner i soveværelset og hældte Duplo-klodser på gulvet i børneværelset. Imens forestillede de tre beboere nedenunder sig, at de lyttede til lydene i situationer fra deres hverdag; f.eks. at de lige var kommet hjem fra arbejde og havde sat sig i stuen for at læse en bog eller netop var stået op og gået ud i køkkenet. Efter omkring tyve minutter gik de ovenpå og producerede samme typer af lyde, mens de andre gik nedenunder og lyttede.

Denne artikel trækker på flere års antropologisk forskning i, hvornår beboere i lejligheder i Danmark oplever lydene af deres naboer som støj, og hvordan det former deres oplevelser af hjemlighed.¹ Vi undersøger, hvad der ligger i ”støjproblemer” mellem naboer, og hvordan det kan lede til ”nabouvenskab”, som Gerda formulerede det. Artiklens analyse er informeret af generelle indsigter fra omkring 65 interviews med hhv. lejlighedsbeboere og fagfolk fra bygge- og boligsektoren samt materiale fra tre beboerworkshops. Sidstnævnte har vi udviklet på baggrund af vores viden fra interviews og øvrig research som et eksperiment udi, hvordan vi ved at engagere beboere i en fælles intervention kan udvikle nye tilgange til håndtering af nabostøj. I artiklen udforsker vi det rum, som bliver skabt i én af disse workshops, hvor nogle beboere indleder en ny form for dialog, der har mindre fokus på nabostøj som et spørgsmål om adfærd og mere fokus på fælles løsninger. Andre beboere demonstrerer imidlertid nærmere deres eksisterende, personlige uoverensstemmelser overfor workshopkens øvrige deltagere.

Vi indleder artiklen med at beskrive vores forskningsbaserede forståelse af nabostøj, som ligger til grund for udformningen af workshopformatet. Herefter gør vi rede for fænomenet ”hjem” og de konsekvenser, som nabostøj kan få for beboeres oplevelser af hjemlighed. Dernæst viser vi, hvordan uenigheder mellem naboer, der bunder i støj, ekspliciterer centrale aspekter af beboeres ønsker til deres hjem, herunder deres forskellige normer og standarder for hjemlige lydlandskaber (se Schafer, 1993). Vi analyserer beboeres håndtering af nabostøj som en form for ”kalibrering” – en måde, hvorpå de søger at få fænomener, der foregår i forskellige rum eller på forskellige præmisser, til at passe sammen ud fra en særlig standard eller normal (se Rea, 2018). Slutte- ligt viser vi, hvordan workshopkens mulighed for sammen at opleve og forstå nabostøj på tværs af hjem giver nogle beboere mulighed for at re-kalibrere deres divergerende standarder og gøre nabostøj til et fælles, akustisk-materielt anliggende.

Store støjproblemer

I beboernes fælles samtale efter lytteworkshoppen understreger de især, at de er overraskede over, hvor meget lyd der bevæger sig imellem lejlighederne, og de fremhæver særligt lyden af Duplo-klodser, der bliver tabt på gulvet, som

ubehagelig i lejligheden nedenunder. Rasmus, som er specialist i bygningsakustik,² forklarer, at etageadskillelsen i bygningen fra 1894 består af få træplader og lerindlæg, der siden opførelsen givetvis er eroderet med forringet lydisolerende effekt til følge. Han fortæller ydermere, i overensstemmelse med beboernes erfaringer, at de lyde, som tydeligst kan høres på tværs af lejligheder, vil være såkaldte trinlyde; dvs. lyde, der forplanter sig gennem vibrationer i bygningen. Rasmus konkluderer, at lydene mest effektivt kan formindskes ved at hæve de eksisterende gulve og lægge et nyt lydisolerende dække ind under dem. Imens Rasmus forklarer, at sådan en løsning kræver, at døre, lister og stikkontakter hæves for at gøre plads til nye gulve, tegner der sig en slukøret stemning blandt beboerne. ”Lydisolering er ikke umuligt, men man skal også ville det,” opsummerer Rasmus. To af beboerne ser på hinanden, mens de gnidder fingrene sammen for at signalere, at det koster mange penge.

Beboernes skepsis overfor lydisolerende løsninger er udbredt. Vores forskning viser tydeligt, at både beboere og store dele af bygge- og boligbranchen i Danmark anser nabostøj for at være et problem, som primært skyldes, at beboere opfører sig uhensigtsmæssigt larmende, eller at dem, der oplever gener, simpelthen ikke er rummelige nok. Selv om begge dele givetvis forekommer, er det også tydeligt, at en stor del af de problemer, der opstår i forbindelse med nabostøj, skyldes ringe lydisolering imellem lejligheder – særligt i ældre byggerier, hvor det meget sjældent prioriteres at forbedre lydisoleringen, når resten af bygningen renoveres. I København gælder det, at omkring halvdelen af alle etagebyggerier er opført inden 1961, hvor de første regler for lydisolering blev indført i bygningsreglementet (Rasmussen og Hoffmeyer, 2015).

Mange beboere oplever imidlertid også de selvsamme type lyde som behagelige, fordi de giver dem følelse af at være en del af et socialt fællesskab, samtidig med at de værdsætter at være lidt på afstand af disse sociale andre i deres eget private hjem

Vores forskning peger på, at beboere typisk er generet af helt almindelige hverdagslyde fra deres naboer, som opleves som grænseoverskridende, når de bevæger sig på tværs af hjem. Mange beboere oplever imidlertid også de selvsamme type lyde som behagelige, fordi de giver dem følelse af at være en del af et socialt fællesskab, samtidig med at de værdsætter at være lidt på afstand af disse sociale andre i deres eget private hjem. Det at kunne høre sine naboer er i den forstand både en fuldstændig integreret del af at føle sig hjemme i byen, men også en potentiel forstyrrelse af selvsamme hjemlighed.

Hjemmets indre og naboens lyde

Når Gerda taler om ”nabouvenskab i foreningen,” refererer hun særligt til Jens og hans overbo John. Jens bor i en fireværelses lejlighed med sin kone og deres to teenagedøtre. Han har boet i bygningen stort set hele sit liv, men siden John

og hans familie flyttede ind for otte år siden, har Jens i mere eller mindre grad været generet af deres lyde. Da vi mødes til et interview hos Jens, beskriver han, hvordan overboernes trin får væggene til at vibrere og billederne derpå til at hænge skævt, ligesom lyde fra deres køkken og liv i det hele taget generer ham i dagligdagen. De mange lyde får ham til at føle, at hans hjem ikke giver ham "fred og ro," og at han ikke føler sig hjemme i sin egen lejlighed.

Lydene fra Johns familie udgør en forhindring for, at Jens' hjem kan være det rolige sted, som han ønsker. At han ikke føler sig hjemme i lejligheden, er eksistentielt problematisk i den forstand, at han kommer til at mangle en base, eller hvad andre beboere har kaldt "fast grund under fødderne." Antropologen Mark Vacher (2011: 31) kalder det "et udgangspunkt at bevæge sig ud i verden fra og vende tilbage til."

Hjemmets centrale betydning i Skandinavien beskrives eksempelvis af antropologen Marianne Gullestad (1991). Hun forklarer med udgangspunkt i sit studie af hjemlandet Norge, at udviklingen af velfærdsstaten har betydet, at den sociale organisering af den enkeltes personlige livsverden (jvf. Habermas, 1981) i stadig stigende grad er blevet rodfæstet i det, hun kalder "hverdagslivet" inden for hjemmets fire vægge fremfor som tidligere i nærmiljø og lokalsamfund (Gullestad, 1991: 484). Et udtryk for denne udvikling er, at indbyggere overalt i Skandinavien bruger markant mere tid på kontinuerligt at indrette deres private hjem end folk andre steder i verden (1991: 484). Gullestad (1991: 489) argumenterer, at hjemmet i Skandinavien er blevet befolkningens bastion mod en tiltagende modernisering, regulering og rationalisering af samfundet. Regulering og rationalisering har medført etableringen af et dominerende egalitært middelklasseideal om, at det er i hjemmet og privatlivets "indre" og ikke gennem vores formelle status i offentlighedens "ydre", at mennesker bliver hele (1991: 494). Selve den personlige identitet som et helt menneske er altså afhængig af hjemmet som en privat base adskilt fra offentligheden. Dette hjem som et "indre" i modsætning til det omgivende "ydre" må ifølge Gullestad kontinuerligt konstitueres gennem det, som hun beskriver som opretholdelsen af "sirlige, men i en vis udstrækning fiktive grænser imellem sfærer" (1991: 494, oversat af forfatterne). Konstitueringen af grænser imellem hjemmets indre og omgivelsernes ydre hænger i denne forstand tæt sammen med selve hjemmets kvalitet som et sted for privat væren og med personlig identitet. Det er disse kvaliteter, som Jens og andre, der føler sig generet af nabostøj, kan opleve udfordret.

Nabouvenskab og forskellige standarder

Ligesom Jens bor overboen John sammen med sin kone og deres to børn. I deres hjem kan de tydeligt høre naboernes lyde, men det generer dem ikke. For John er overboens søn, der løber hen over loftet, og Gerda, der flittigt bruger køkkenmaskiner, samt beboerne på første sal, som indimellem har venner på altanen til sent om aftenen, blot "en del af det at bo i byen." John synes, at de "alle sammen har lov til at være her."

Derfor finder John og hans kone også de behov, som Jens udtrykker – såvel som den måde Jens giver udtryk for dem på – både urimelige og unormale. De undrer sig over, at Jens vil bruge energi på, hvad andre foretager sig i deres private hjem. ”Hvis man har det godt, klager man ikke over andre,” siger Johns kone, der ikke selv vil ”gå rundt og tænke over, hvad de andre [i bygningen] laver.” For at understrege Jens’ urimelighed fremhæver de, at han har klaget over lyde fra deres lejlighed på tidspunkter, hvor de ikke var hjemme, og at de stadig savner familiens hund, som de så sig nødsagede til at skille sig af med på grund af Jens’ vedholdende klager over den.

Jens såvel som John og hans kone er af den opfattelse, at de har forsøgt at imødekomme modpartens behov. Jens er gået til sine naboer med det, som han selv anser som en konstruktiv tone, og John og hans kone har skilt sig af med deres hund. Ingen af parterne har imidlertid øje for den andens indrømmelser og kompromisser, og de er fortsat uenige om, hvordan de skal forholde sig til den lyd, der bevæger sig på tværs af deres hjem.

Jens er i vildrede om, hvordan han skal håndtere støjgenerne i sit hjem. I bygningen har de en fælles husorden, som henviser til, at beboere undlader støjende aktiviteter mellem kl. 22 og 07 om morgenen. Udenfor det tidsrum findes der, som Jens bemærker, ”ikke nogen autoritet,” der kan afgøre, hvornår beboeres adfærd i eget hjem skaber for meget lyd. ”Vi lever i et gennemreguleret samfund, men der er ingen regler for, hvordan vi skal opføre os i vores hjem,” påpeger Jens og forklarer, at han føler sig ubekvem ved at henvende sig til Johns familie og omtale deres hverdagsaktiviteter som et problem.

Fordi Johns familie ikke deler Jens’ opfattelse af, at de har en støjende adfærd, ser Jens sig nødsaget til selv at påtage sig autoritet og træde ”ind i en rolle som selvbestaltet sherif,” som han selv formulerer det. Dermed søger Jens at håndhæve, hvad Gullestad (1991: 494) kalder den ”fiktive grænse” imellem deres private sfærer ud fra, hvor han selv mener, at den bør være. Jens bryder sig ikke om at påtage sig denne rolle, men ser ingen anden udvej. I mangel på en ydre definition af en passende lydproduktion, lader Jens sine ønsker til lydlandskabet i sit eget hjem være definerende for, hvad han søger at håndhæve over for Johns familie.

Fordi lyde bevæger sig på tværs af hjemmenes indre og ydre, kommer oprettholdelsen af den ”fiktive grænse” til at handle om mere end blot en skillelinje imellem to hjem. Den bliver også en strid om, hvad der opleves som støj, og hvad der er acceptabel lydskabende adfærd i beboernes respektive hjem. Det lykkes ikke for Jens’ og Johns familier at forhandle sig frem til en fælles forståelse af sådan en normal adfærd. I stedet agerer de ud fra deres egne forståelser ved hhv. at fortsætte med at producere samme lyd som vanligt og ved at søge at håndhæve en selvbestaltet sherifrolle. Begge parter insisterer således på at definere normerne for adfærd inde i deres eget hjem, og de betragter modpartens måde at agere på som udenfor normen. I Gullestads terminologi etablerer

de en skarp grænse mellem deres hjem; en grænse, der i praksis fortsat gennemtrænges af Johns families lyde og Jens' klager.

Jens' og Johns hjem kan i denne kontekst forstås som to sfærer, inden for hvilke der hersker forskellige normer for det indre lydlandskab. Vi foreslår at forstå deres uoverensstemmelse som et udtryk for manglende eller mislykket *kalibrering*. Begrebet kalibrering kan betegne en proces, hvor man søger at få fænomener, der eksisterer på forskellige præmisser eller i forskellige sfærer til at passe sammen (se Rea, 2018: 501). I forbindelse med akustik udgør kalibrering en proces, hvor måleredskabers præcision justeres i forhold til en "normal" eller "standard" for den givne måleenhed. I finansverdenen kalibreres modeller for at sikre, at de simulerer reelle finansielle dynamikker så præcist som muligt. I antropologien er begrebet blevet benyttet til at beskrive, hvordan personer justerer deres handlinger i forhold til en "normal" eller "standard," som formes dels af personen selv, dels af de strukturelle omstændigheder, som vedkommende befinder sig i (Rea, 2018).

Jens og John opererer med hver deres normal eller standard for acceptable lyde i hjemmet. Jens forventer ro i sit hjem, mens John og hans familie mener, at naboers lyde i hjemmet er en del af at bo i byen. De har med andre ord hver deres standard for det hjemlige lydlandskab. Når Jens er opmærksom på, hvordan andre opfører sig i deres private hjem, opfatter John og konen ham som direkte unormal. De søger at komme ham i møde i en vis grad, men anerkender kun delvist hans forsøg på at etablere en standard ved hjælp af hans selvbestaltede sherif-autoritet. Med afskaffelsen af deres hund har de mødt grænsen for, hvor meget de vil lade Jens' standard påvirke deres eget hjem, mens Jens fortsat ønsker, at de skal indordne sig efter den.

➤➤ På grund af den fysiske beskaffenhed af etageadskillelsen imellem beboeres lejligheder bevæger lyde sig let imellem dem. Når beboerne hver især kalibrerer deres hjemms lydlandskab efter deres egne standarder, påvirker de uundgåeligt deres naboers hjem

På grund af den fysiske beskaffenhed af etageadskillelsen imellem beboeres lejligheder bevæger lyde sig let imellem dem. Når beboerne hver især kalibrerer deres hjemms lydlandskab efter deres egne standarder, påvirker de uundgåeligt deres naboers hjem. De konfronteres således dagligt med, at de har forskellige oplevelser af, hvad der er normal lydlig adfærd i hjemmet, og hvordan lydlandskabet i et hjem i byen bør være.

Workshop i et ydre-indre

Jens og John deltager begge i workshoppen. De befinder sig her i forskellige lejligheder, således den ene er med til at producere lyde, mens den anden befinder sig i lejligheden nedenunder for at lytte. Jens deltager ivrigt og poin-

terer for de andre deltagere, hvad han selv gør for ikke at larme, alt imens han fremhæver John, der befinder sig i den anden lejlighed, som et eksempel på det modsatte. ”Hvis jeg nu skal gå som min overbo,” siger Jens f.eks. og karikerer en hængende kropsskitur og ansigtsudtryk, mens han med fire-fem bestemte, højlydte tramp i gulvet udfører en parodi på Johns motorik, mimik og angiveligt støjende adfærd. Særligt da han befinder sig nedenunder og lytter, er John tilbageholdende overfor øvelsen. Han beskriver de fleste af de producerede lyde som nogle, han i hverdagen kun ville lægge mærke til, ”hvis jeg valgte at koncentrere mig om det.” I lytteøvelsen karikerer Jens altså John som den hensynsløst støjende overbo, mens John fremstiller selve det at være opmærksom på hverdagslyde som et udtryk for overdreven opmærksomhed.

Som nævnt er workshoppens udformning motiveret af vores viden om, at boligens akustiske beskaffenhed sjældent indgår i beboeres forståelse af nabostøj. For at finde ud af, om vi kan påvirke deres indbyrdes forhandlinger af fælles standarder, eksponerer vi dem for viden om deres bygnings lydisolering og fælles oplevelser med at producere og lytte til lyde på tværs af en etageadskillelse. Vi er bekendte med, at der i opgangen hersker forskellige opfattelser af ønskværdige lydniveauer, men medbringer ikke en standard for, hvad sådant et niveau bør være. I stedet søger vi at skabe et rum for en fælles forståelse at forhandle standarder ud fra. Med vores egen tilstedeværelse som udefrakommende og Rasmus’ tilstedeværelse med sin akustiske viden søger vi at forskyde den hjemlige og velkendte ramme en smule for beboerne. Vi bringer beboerne sammen for at lytte til en kombination af både velkendte og mere generiske lyde som f.eks. de medbragte Duplo-klodser, som ikke sædvanligvis var en del af det eksisterende lydlandskab i bygningen.

Ved således at kombinere elementer af hjemlighed med noget udefrakommende søger vi både metodisk og analytisk at intervenere i beboernes eksisterende opfattelser af nabostøj og skabe et rum for en midlertidig suspendering af, hvad de hver især plejer at betragte som normalt. Metoden er som nævnt udviklet med afsæt i vores etnografiske interviews med lejlighedsbeboere, som viser, at konflikter om nabostøj intensiveres, når de udvikler sig til et moralsk spørgsmål om, hvordan naboer kan og må have hjemme i forhold til hinanden. Ligesom i konflikten mellem Jens og John føler mange ikke blot, at deres hjemms fysiske grænser, men også deres personlige grænser bliver overtrådt af naboers lyde eller krav om adfærdsændringer. Denne antropologiske analyse peger på uhensigtsmæssige dynamikker mellem naboer, og med workshopforløbet forsøger vi at udvikle måder at håndtere dette på ved at skabe rum for en re-kalibrering af normalen for lydlandskaber mellem hjem.

Med inspiration fra Gullestads terminologi kan man beskrive workshoppens rum som et ”ydre-indre”: dvs. et sted, hvor beboerne ikke er hjemme, men heller ikke *ikke*-hjemme. Intentionen med at skabe et sådant ”ydre-indre” rum for håndtering af nabostøj er at etablere et særligt rum, der tillader deltagerne at eksperimentere med bevægelser af lyd på tværs af lejligheder. Fordi workshoppen åbner et rum for samtale, er der mulighed for at diskutere stan-

darder og normaler, uden at nogen behøver at påtage sig en særlig autoritet. Et konkret formål med workshopforløbet har været at finde løsninger på, at uoverensstemmelser om støj mellem naboer ofte eskalerer, og at samtaler mellem parterne opgives og erstattes af fastlåste opfattelser af modparten. Denne tendens ses også i konfliktmægleres beskrivelser af nabostøjssager (Jensen, 2020). Interventionens format er således udformet for at virke deeskalerende i forhold til allerede eksisterende konflikter såvel som præventivt for konflikter, der endnu ikke er udtalte.

For Jens og John bliver workshoppens ikke den ønskede anledning til at genoverveje og re-kalibrere deres respektive normal-forståelser. Det bliver i stedet en mulighed for, at de overfor deres naboer hver især kan give udtryk for deres etablerede opfattelser af, hvad der udgør normal adfærd i forhold til lyde i hjemmet. Dette ses både direkte – som når Jens karikerer John – og indirekte – som når John antyder Jens' overdrevne opmærksomhed. Som sådan fik workshoppens ikke den ønskede effekt. Imidlertid skal vi i næste afsnit vise, hvordan workshoppens for andre åbnede et rum for re-kalibrering af endnu uudtalte nabostøjsgener mellem workshoppens to værter, Gerda og Pernille.

Den mulige re-kalibrering

Efter workshoppens formelle afslutning fortsætter samtalen på Gerdas altan, indtil Gerda og Pernille er de eneste tilbageværende beboere. Stemningen er god, og beboerne fortsætter snakken om bygningens lydte forhold, mens Gerda byder på kaffe og flødebolle. ”Jeg ved da godt,” siger Gerda til Pernille, ”at det er et kæmpe indgreb i jeres privatsfære, at jeg har bedt jer gå uden sko på indenfor, og at I skal henvende jer til mig, hvis I får gæster. Det ved jeg da godt, at jeg ikke kan forvente mig af jer.”

Allerede inden Pernilles familie var flyttet ind, og umiddelbart efter de var gået i gang med at renovere deres nyerhvervede lejlighed, henvendte Gerda sig til dem for at informere dem om, at hun er ”en støjsensitiv person,” og at hun nok fremover ville have behov for at lave særlige aftaler med Pernille og familien for at kunne holde deres lyde i hverdagen ud. I vores interviews med de to naboer inden workshoppens stod det klart, at Gerda og Pernille havde vidt forskellige opfattelser af håndteringen af lydforholdene mellem deres hjem. Mens eneboeren Gerda er af den opfattelse, at hun med sin såkaldte ”pro-aktive tilgang,” hvor hun med det samme påpegede problemer og foreslog løsninger, har etableret en fin balance, fylder hensynet til Gerda meget i Pernilles hverdag. Der er musik, som Pernille ikke lytter til, og hun irettesætter sine børn ud fra en fornemmelse af, hvornår Gerda vil føle sig generet. Pernilles datter må kun have overnattende veninder på besøg i weekenden for ikke at genere Gerda på en hverdag, og hvis familien spontant får middagsgæster, skynder hun sig at sende Gerda en sms, ligesom hun jævnligt tænker over, om de taler højt, når snakken går henover middagsbordet. Med alle disse hensyn forsøger Pernille at foregribe de irettesættende sms'er fra Gerda, som hun får tilsendt ved pludselige lyde fra hjemmet. Når Pernille forklarer sine veninder

om disse hensyn, forstår de ikke, hvordan hun kan ”strække sig så langt i sit eget hjem,” som Pernille fortæller. Men hun har svært ved at finde en måde at tage samtalen op på, forklarer hun.

På altanen bliver lydforholdene imidlertid et samtaleemne for Gerda og Pernille, da Gerda tilsyneladende for første gang pointerer, at hun sætter pris på Pernilles og familiens hensyn. Pernille fortæller herefter, at hun godt kunne tænke sig at teste, hvor meget Gerda kan høre, hvis hun spiller musik, fordi hun ”altså godt [kan] savne lige at sætte et godt nummer eller to på om eftermiddagen.” ”Man kan jo så også bare have høretelefoner på,” pointerer Gerda straks, men Pernille påpeger, at ”det ikke giver samme følelse i hele rummet.” Gerda nikker forstående og siger, at Pernille er velkommen til at komme ned og afprøve, om lyden kan høres. Kort efter takker Pernille af og går op til sig selv, men hun vender kort efter tilbage. Hendes søn spiller computerspil på sit værelse og kommer med udråb, når det går både godt og dårligt i spillet. Hun vil derfor høre, om det faktisk kan høres hos Gerda. Ingen af os har bemærket noget, og det overrasker Pernille, for hun ville normalt tisse på sønnen af frygt for, at Gerda ville kunne høre ham.

Pernille har tidligt vurderet, at det er lettere at være påpasselig med ikke at være til gene end at risikere at skabe en konflikt med Gerda. Det har de facto tilladt hensynet til Gerdas velbefindende at trænge langt ind i Pernilles fysiske hjem. Konsekvensen af Pernilles trang til at undgå konflikt er med andre ord, at hun har taget det på sig kontinuerligt at kalibrere sin egen og familiens adfærd, så den passer til Gerdas standard for lydlandskabet i hendes hjem. Man kan dermed sige, at Pernilles håndtering minder om det, som Stephen C. Rea (2018: 508) kalder en ”mis-kalibrering,” hvor tilpasningen af sig selv i forhold til et rum, Gerdas hjem, har gjort det vanskeligt at være optimalt til stede i et andet rum, sit eget hjem.

Under workshopen har beboerne ikke bare forholdt sig til lyde fra nabo-lejlighederne i en sfære løsrevet fra hjemmets værdier. De har også gjort det sammen og med et nyt, akustisk-materielt fokus på sparsom lydisolering. I dette forsøg på at forflytte nabostøj fra et individuelt, adfærdsbestemt fænomen til et socio-materielt forhold sætter Gerda ord på sit og Pernilles lydlige naboskab på en måde, hvor nabostøj ikke er genstand for konflikt, men snarere for observation og refleksion. Dette giver Pernille mulighed for at re-kalibrere den standard, som hun accepterede ved Gerdas henvendelse forud for familiens indflytning, så den på sigt måske kan komme tættere på hendes og familiens behov. I modsætning til Jens og John optræder Gerda og Pernille med åbenhed over for hinanden, og selv om Pernille har været udfordret i sit forsøg på at efterleve Gerdas standard, befinder de to sig ikke i en fastlåst konflikt med hinanden. Det er her bemærkelsesværdigt, at Pernille foreslår at genforhandle deres nuværende håndtering af nabostøj gennem fælles eksperimenter fremfor at tage udgangspunkt i hendes egen standard for et hjemligt lydlandskab. Den begyndende re-kalibrering af Gerdas og Pernilles lydlige naborelation udformer sig således som en processuel standard af fælles lyt-

ning, samtale og gensidig forhandling. En kalibrering, der er karakteriseret ved et engagement med de konkrete lyde mellem deres lejligheder fremfor en rigid grænsedragning mellem hjem.

Samtale eller selvbestaltede sheriffer

I denne artikel har vi beskrevet og diskuteret en specifik workshop med fokus på nabostøj. Workshoppen er udviklet på baggrund af antropologiske forskningsresultater, der viser, at nabostøj typisk forstås som et problem, der vedrører menneskers adfærd, mens bygningers lydisolerende kvaliteter sjældent ses som en del af problemet eller løsningen, når beboere i etageejendomme generes af de lyde, der bevæger sig på tværs af hjem.

Ved at skabe et rum med fokus på bygningens fysiske beskaffenhed og en fælles lytning udfordrede vi beboeres forståelser af nabostøj som et adfærdsbetinget problem, idet vi viste, hvordan etageadskillelser og vægge også er en del af liggningen. I workshoppen konkluderede beboerne hurtigt, at lydisolering er for omkostningsfuldt, og at løsninger må findes gennem adfærdsændringer. I den forstand bekræftede interventionen, hvad vi allerede havde erfaret gennem interviews med såvel beboere som professionelle i bygge- og boligbranchen. I sidstnævnte understøttes opfattelsen af lydisolering som omkostningsfuld typisk af en forståelse af, at den ikke ”bør” være nødvendig, da nabostøjsproblemer ”burde” kunne løses gennem ændret adfærd beboerne imellem.

Selv om Jens og John begge deltog i workshoppen, bidrog den ikke til at løse deres verserende konflikt, som var eskaleret til et punkt, hvor den ikke længere handlede om støj, men om at parterne betragtede hinanden som ”for forskellige.” De anså ikke længere dialog for en mulighed og havde brug for hjælp til at løse op for konflikten snarere end assistance til at genforhandle deres standarder for lyd og støj i hjemmet (jvf. Jensen, 2020: 36).

For Gerda og Pernille skabte den fælles lytning og refleksion til gengæld muligheden for en ny samtale mellem dem. Ved at etablere et rum imellem hjemme og ikke-hjemme fik Pernille mulighed for at re-kalibrere sin hensynsfuldhed, som efterhånden fyldte meget i hendes hjem. Workshoppen peger således på, at nabokonflikter om støj kan forebygges ved at skabe rum for, at beboere sammen lytter til og taler om den fysiske beskaffenhed af deres fælles bygning og om deres individuelle ønsker og behov.

I langt de fleste etageejendomme udgør husordenen den eneste formulerede standard for lydlig adfærd i bygningen. Den indeholder oftest blot et tidsrum, hvor der ønskes ro i ejendommen og eventuelt en anmodning til beboere om at tale med hinanden i tilfælde af gener. For i fremtiden at undgå, at sådanne samtaler indebærer flere selvbestaltede ”sheriffer,” der som Jens håndhæver en personlig standard over for naboen, kan ejendomsbestyrelser og -administrationer af etagebyggerier med fordel tage første skridt i at formidle viden om bygningens akustiske beskaffenhed til beboerne og initiere en samtale om, hvordan man generelt ønsker at håndtere problemer med nabostøj.

Vores forskning viser, at etablering af et fælles rum for re-kalibrering af standarder for lyd i hjemmet kan fremme en forståelse af nabostøj som et ”ydre,” fælles ansvar snarere end et ”indre,” personligt anliggende. En sådan opfattelsesændring kan medvirke til, at færre problemer med nabostøj udvikler sig til egentlige nabokonflikter med betydelige gener for de involverede (se mere i Petersen, 2020; Veng, Sørensen og Petersen, 2021).

Slutnoter

- 1 Forskningsprojekterne ”Hvad er nabostøj” og ”Sammen om nabostøj”, som er forankrede på Institut for Antropologi ved Københavns Universitet, er begge støttede af Grundejernes Investeringsfond og Realdania. Projekterne løber fra 2018-2021 og udføres af Sandra Lori Petersen i samarbejde med Adam Veng og Thea-Maria Sørensen m.fl.
- 2 Rasmus Stahlfest Holck Skov er ansat i GTS'en FORCE Technology og er tilknyttet projektet som konsulent. Han optræder med sit eget navn, mens vi for at opretholde beboernes anonymitet har givet dem pseudonymer.

Litteratur

- A&B Analyse (2016), Naboskab, BL – Danmarks Almene Boliger.
- Gullestad, Marianne (1991), ”The Transformation of the Norwegian Notion of Everyday Life”, *American Ethnologist*, 18(3): 480-99.
- Habermas, Jürgen (1981), *Theorie des kommunikativen Handelns*, Frankfurt: Suhrkamp.
- Jensen, Tanja Storm (2020), ”Konfliktmægling kan dæmpe gemytterne”, i Sandra Lori Petersen, red., *Nabostøj – en fælles udfordring*, København: Københavns Universitet, pp. 34-9.
- Petersen, Sandra Lori (2020), *Nabostøj – en fælles udfordring*, København: Københavns Universitet, <https://gi.dk/publikationer/2020/hvidbog-nabostoj>
- Rasmussen, Birgitte og Dan Hoffmeyer (2015), *Lydisolation mellem boliger i etagebyggeri – Kortlægning og forbedringsmuligheder*, 27, København: SBI forlag.
- Rea, Stephen C. (2018), ”Calibrating Play: Sociotemporality in South Korean Digital Gaming Culture”, *American Anthropologist*, 120(3): 500-11.
- Schafer, R. Murray (1993), *The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World*, Rochester, Vt: Destiny Books.
- Udesen, Caroline Holt, Heidi Amalie Rosendahl Jensen, Michael Davidsen, Anne Illemaan Christensen og Ola Ekholm (2019), *Boligmiljø – Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2017*, Statens Institut for Folkesundhed, SDU.
- Vacher, Mark (2011), ”Et udråbstegn, der fortæller mig at jeg er til: en antropologisk introduktion til beboelse”, i *Arkitekturens grænser III-IV: Living*. Louisiana Museum for Moderne Kunst, pp 30-5.
- Veng, Adam, Thea-Maria Sørensen og Sandra Lori Petersen (2021), *Håndbog: Gode råd om nabostøj – til beboere, bestyrelser og administratorer*, Københavns Universitet, www.gi.dk/publikationer/2021/haandbog_nabostoj
- WHO, Regional Office for Europe (2018), *Environmental Noise Guidelines for the European Region*, Copenhagen: WHO Europe.